

Priekšlikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamā minimuma, atvieglojumu par apgādībā esošām personām un minimālās darba algas paaugstināšanu 2008.gadā

Saskaņā ar Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes 2007. gada 11. aprīļa sēdē nolemto, lai sagatavotu priekšlikumus par iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamā minimuma, atvieglojumu par apgādībā esošām personām un minimālās darba algas paaugstināšanu, **Finanšu ministrija izveidoja darba grupu**, kuras sastāvā ir Finanšu ministrijas, Labklājības ministrijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, Latvijas Darba devēju konfederācijas un Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvji.

Šobrīd ir notikušas 3 darba grupas sanāksmes (2007. gada 15. maijā, 24. maijā un 31. maijā), kurās tika diskutēts par iespējamām minēto faktoru izmaiņām un to ietekmi gan uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem, gan pašvaldību budžetiem.

Diskusiju rezultātā darba grupa nonāca pie 3 iespējamām variantiem, kuri apkopoti 1.tabulā.

1. tabula

Priekšlikumi minimālās darba algas, neapliekamā minimuma un nodokļa atvieglojuma par apgādībā esošu personu apjoma palielinājumam

	2007	2008		
		I.var.	II.var.	III.var.
Minimālā darba alga, Ls/mēn	120	150	150	160
Neapliekamais minimums, Ls/mēn	50	75	80	80
Nodokļa atvieglojums, Ls/mēn	35	52,5	55	56

Saskaņā ar iepriekš minētajiem nosacījumiem, Finanšu ministrija ir veikusi aprēķinus par minēto **faktoru izmaiņu fiskālo ietekmi, ņemot vērā šādus pieņēmumus:**

1. Pieņēmumi, nosakot minimālās darba algas paaugstināšanas fiskālo ietekmi.

Lai aprēķinātu budžeta ieņēmumus un izdevumus saistībā ar minimālās mēneša darba algas izmaiņām, ir izmantoti šādi rādītāji:

- 1.1. Nodarbināto, kuru mēneša bruto darba alga ir mazāka un vienāda ar plānoto minimālo mēneša darba algu, skaits no valsts budžeta finansējamās iestādēs. Datu avots – Finanšu ministrijas Vienotās darba samaksas uzskaites sistēma. Aprēķini variantam, ja minimālā alga ir Ls 160, ir saskaņoti ar ministrijām. Aprēķini variantam, ja minimālā alga ir Ls 150, nav saskaņoti ar ministrijām.
- 1.2. Nodarbināto, kuru mēneša bruto darba samaksa ir mazāka un vienāda ar plānoto minimālo mēneša darba algu, skaits pašvaldību budžeta iestādēs, valsts un pašvaldību komercsabiedrībās, privātajā

sektorā. Datu avots – Centrālās statistikas pārvaldes vienreizējais apsekojums par darbinieku skaita sadalījumu pēc mēneša bruto darba samaksas (bez neregulārām izmaksām) lieluma pa īpašuma formām 2006. gada oktobrī. Tā kā pašvaldību budžeta iestādēs nodarbinātajiem papildu finansējuma aprēķinos izmantotie dati attiecas uz periodu, kad minimālā alga bija Ls 90, tad jāņem vērā, ka aprēķinos izmantotais nodarbināto skaits ar algām līdz Ls 150 vai līdz Ls 160 ir lielāks nekā reālais nodarbināto skaits šajās algu grupās. Jāņem vērā, ka šobrīd esošais minimālās algas apmērs ir Ls 120, Līdz ar to reāli papildu nepieciešamais finansējums pašvaldībām minimālās algas paaugstināšanai līdz Ls 150 vai Ls 160 būs mazāks nekā aprēķinātais.

- 1.3. Bērnu un ģimenes lietu ministrijas sniegtā informācija par Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai nepieciešamo finansējumu uzturlīdzekļu izmaksu nodrošināšanai, ja minimālā alga ir Ls 160. Variantam, ja minimālā alga ir Ls 150, izmantots FM pieņēmums, pamatojoties uz 2006. gada informāciju.
- 1.4. Dati par papildu finansējumu mērķdotācijām republikas pilsētu un rajonu pašvaldībām – pašvaldību speciālajām pirmsskolas iestādēm, internātskolām un sanatorijas tipa internātskolām, speciālajām internātskolām bērniem ar fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem. Ar Izglītības un zinātnes ministriju saskaņots variants, ja minimālā alga ir Ls 160. Variantam, ja minimālā alga ir Ls 150, izmantots FM pieņēmums, pamatojoties uz 2006. gada informāciju.
- 1.5. Dati par papildu nepieciešamo finansējumu mērķdotācijai pašvaldību tautas kolektīvu vadītājiem. Ar Kultūras ministriju saskaņots variants, ja minimālā alga ir Ls 160. Variantam, ja minimālā alga ir Ls 150, izmantots FM pieņēmums, pamatojoties uz 2006. gada informāciju.

2. Pieņēmumi, nosakot ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma un atvieglojumu par apgādībā esošām personām apmēra paaugstināšanas fiskālo ietekmi.

Lai izvērtētu ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma un atvieglojumu par apgādībā esošām personām apmēra paaugstināšanas fiskālo ietekmi, pamatā ir izmantoti šādi rādītāji:

2.1. Tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju attīstības prognozes, kas iekļautas Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvarā 2008.-2010. gadam (apstiprināts Ministru kabineta 2007. gada 2. maija sēdē).

2.2. Fizisko personu skaita, kurām tiek piemērots neapliekamais minimums, prognozes.

Prognozējot fizisko personu skaitu, kurām tiek piemērots neapliekamais minimums, tiek pieņemts, ka to pieauguma tempi atbilst tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju pieauguma tempiem.

Aprēķinos izmantota Valsts ieņēmumu dienesta informācija no paziņojumiem par algas nodokli 2003.-2006. gadam uz 2007. gada 23. aprīli (informācija var mainīties atkarībā no iesniegtajiem paziņojumiem uz informācijas apkopošanas brīdi), kā arī tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju prognozes 2007.- 2008.gadam, kas iekļautas Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvarā 2008.-2010. gadam (apstiprināts Ministru kabineta 2007. gada 2. maija sēdē).

2.3. Fizisko personu skaita, par kurām tiek saņemts atvieglojums par apgādībā esošu personu, prognozes.

Prognozējot fizisko personu skaitu, par kurām tiek saņemts atvieglojums par apgādībā esošu personu, tiek pieņemts, ka to skaits samazinās atbilstoši prognozējamam nepilngadīgo iedzīvotāju (0-17 gadiem) skaita samazinājumam.

Aprēķinos izmantota Valsts ieņēmumu dienesta informācija no paziņojumiem par algas nodokli 2003.-2006. gadam uz 2007. gada 23. aprīli (informācija var mainīties atkarībā no iesniegtajiem paziņojumiem uz informācijas apkopošanas brīdi), kā arī Eiropas Komisijas demogrāfiskās prognozes.

Aprēķinu kopsavilkums par iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu ietekmējošo faktoru izmaiņu fiskālo ietekmi ir apkopots 2.tabulā.

2. tabula

Minimālās darba algas, neapliekamā minimuma un atvieglojuma apjoma izmaiņu ietekme uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem

	2007	2008		
		I var.	II var.	III var.
Minimālā darba alga, Ls/mēn	120	150	150	160
Neapliekamais minimums, Ls/mēn	50	75	80	80
Nodokļa atvieglojums, Ls/mēn	35	52,5	55	56
Minimālās algas izmaiņu ietekme uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem, milj. latu gadā		+19,52	+19,52	+28,8
Neapliekamā minimuma izmaiņu ietekme uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem, milj. latu gadā		-72,16	-86,59	-86,59
Atvieglojuma par apgādājamiem izmaiņu ietekme uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem, milj. latu gadā		-17,03	-19,47	-20,44
Kopējā izmaiņu ietekme uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem, milj. latu gadā		-69,67	-86,53	-78,23

Atbilstoši **Latvijas Pašvaldību savienības paustajam viedoklim**, Latvijas Pašvaldību savienība atbalsta minēto faktoru izmaiņas, ja pašvaldībām tiks kompensēts viss ar tiem saistītais iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu samazinājums.

Finanšu ministrija ir veikusi aprēķinus par nepieciešamo iedzīvotāju ienākuma nodokļa procentuālo pārdali, ja tiek pieņemts lēmums par Latvijas Pašvaldību savienības viedokļa atbalstīšanu.

3. tabula

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu kompensācijas varianti, neņemot vērā pašvaldību izdevumu palielinājumu, kas radīsies minimālās darba algas paaugstināšanas rezultātā

	2007*	2008		
		I var.	II var.	III var.
Minimālā darba alga, Ls/mēn	120	150	150	160
Neapliekamais minimums, Ls/mēn	50	75	80	80
Nodokļa atvieglojums, Ls/mēn	35	52,5	55	56
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa bāzes prognoze**, milj. latu	820,98	960,00	960,00	960,00
<i>t.sk. pašvaldību budžetā (pie 79%)</i>	<i>648,57</i>	<i>758,40</i>	<i>758,40</i>	<i>758,40</i>
<i>pieaugums faktiskajās cenās, %</i>		<i>16,9%</i>	<i>16,9%</i>	<i>16,9%</i>
Kopējā izmaiņu ietekme uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem, milj. latu gadā		-69,67	-86,53	-78,23
<i>t.sk. pašvaldību budžetā (pie 79%)</i>		<i>-55,04</i>	<i>-68,36</i>	<i>-61,80</i>
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa prognoze, ņemot vērā izmaiņas***, milj. latu		890,33	873,47	881,77
<i>t.sk. pašvaldību budžetā (pie 79%)</i>		<i>703,36</i>	<i>690,04</i>	<i>696,60</i>
<i>pieaugums faktiskajās cenās, %</i>		<i>8,4%</i>	<i>6,4%</i>	<i>7,4%</i>
<i>Nepieciešamā % pārdale, lai nodrošinātu pašvaldībām IIN ieņēmumu prognozi bāzes prognozes apmērā</i>				
<i>t.sk. pašvaldību budžetā</i>		<i>85,2%</i>	<i>86,8%</i>	<i>86,0%</i>
<i>valsts budžetā</i>		<i>14,8%</i>	<i>13,2%</i>	<i>14,0%</i>

* sagaidāmā izpilde;

** prognoze pie nosacījumiem, ka netiek paaugstināta minimālā darba alga, neapliekamais minimums un atvieglojumi par apgādājamiem; apstiprināta Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvarā 2008.-2010.gadam;

*** prognoze paaugstinot minimālo darba algu, neapliekamo minimumu un atvieglojumus par apgādājamiem.

Tomēr Latvijas Pašvaldību savienība uzskata, ka valstij pašvaldībām ir jākompensē arī tas izdevumu palielinājums, kas pašvaldībām radīsies minimālās darba algas paaugstināšanas rezultātā, tādējādi vēl mainot

iedzīvotāju ienākuma nodokļa procentuālo pārdali starp valsts un pašvaldību budžetiem (4.tabula).

4. tabula

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu kompensācijas varianti, ņemot vērā pašvaldību izdevumu palielinājumu, kas radīsies minimālās darba algas paaugstināšanas rezultātā

	2007*	2008		
		I var.	II var.	III var.
Minimālā darba alga, Ls/mēn	120	150	150	160
Neapliekamais minimums, Ls/mēn	50	75	80	80
Nodokļa atvieglojums, Ls/mēn	35	52,5	55	56
Pašvaldību papildu izdevumi minimālās darba algas paaugstināšanas rezultātā		12,17	12,17	17,57
<i>Nepieciešamā % pārdale, lai nodrošinātu pašvaldībām IIN ieņēmumu prognozi bāzes prognozes apmērā**</i>				
<i>t.sk. pašvaldību budžetā</i>		86,4%	88,1%	87,8%
<i>valsts budžetā</i>		13,6%	11,9%	12,2%

* sagaidāmā izpilde;

** procentuālā pārdale, ņemot vērā gan minimālās darba algu, neapliekamā minimuma un atvieglojumu par apgādājamiem paaugstināšanu, gan pašvaldību papildu izdevumus, kas radīsies minimālās darba algas paaugstināšanas rezultātā.

Finanšu ministrija uzskata, ka jāturpina sarunas ar Latvijas Pašvaldību savienību par iespējamo iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu kompensāciju, tomēr iebilst pret to izdevumu iekļaušanu kompensācijas aprēķinos, kas radīsies minimālās darba algas paaugstināšanas rezultātā, jo

- 1) gan valstij, gan pašvaldībām jāuzņemas solidāra atbildība, pieņemot lēmumu par minimālās darba algas paaugstināšanu, jo minimālās darba algas paaugstināšanas rezultātā papildu izdevumi radīsies gan valsts, gan pašvaldību budžetiem,
- 2) izvēloties kā kompensācijas mehānismu iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu procentuālo pārdali, jānorobežojas no izdevumu iekļaušanas kompensācijas aprēķinos, jo šajā gadījumā izdevumi tiešā veidā neietekmē iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus.

Lielākā daļa darba grupas dalībnieku, t.i., Labklājības ministrija, Latvijas Darba devēju konfederācija un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība 2008. gadam ir atbalstījusi minimālās darba algas, neapliekamā minimuma un nodokļa atvieglojuma par apgādībā esošu personu apjoma palielinājuma III variantu, t.i., minimālās mēnešalgas apmēru Ls 160 apmērā, neapliekamā minimuma apmēru – Ls 80 un atvieglojuma par apgādībā esošām personām apmēru – Ls 56. Latvijas Pašvaldību savienība paudusi viedokli, ka var atbalstīt

jebkuru variantu, ja valdība nodrošina iespējamā nodokļa ieņēmumu samazinājuma kompensāciju pašvaldību budžetiem. Uzskatām, ka izskatīšanai Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes sēdē, kas plānota 2007. gada 20. jūnijā, virzāms minētais darba grupas vairākuma atbalstītais variants. Minētais variants būtu atbalstāms arī tā iemesla dēļ, ka saskaņā ar ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komitejas rekomendācijām, kuras pieņemtas pēc Latvijas nacionālā ziņojuma aizstāvēšanas 2007. gada 8.–9. maijā Ženēvā un kurās konstatēts, ka Latvija nepilda pienācīgā veidā Starptautiskās 1966. gada 16. decembra konvencijas „Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām” 7. panta „a” daļas „ii” punktu¹ nepieciešams paaugstināt minimālo mēneša darba algu līdz Ls 160, nepaliekamo minimumu – Ls 80 un atvieglojuma par apgādībā esošām personām apmēru – Ls 56, kas garantētu strādājošajiem neto darba algu (pēc nodokļiem) šobrīd aprēķinātā iztikas minimuma līmenī – 129 Ls.

Darba grupas vairākums ierosina sākotnēji apstiprināt minimālās darba algas, neapliekamā minimuma un nodokļa atvieglojuma par apgādībā esošu personu apjoma apmērus 2008. gadam, savukārt **par iespējamo iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu pieauguma tempu samazinājuma kompensāciju** (iedzīvotāju ienākuma nodokļa procentuālo pārdali) **pašvaldībām Finanšu ministrijai turpināt diskusijas 2008. gada budžeta izstrādes procesā.**

Pielikumā: Latvijas Pašvaldību savienības nostāja uz 3 lp.

Darba grupas vadītāja

D.Robežniece

¹ Šā pakta dalībvalstis atzīst katra tiesības uz taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem, ieskaitot arī:

a) atlīdzību, kas nodrošina visiem strādājošiem vismaz:

ii) apmierinošu eksistenci viņiem pašiem un viņu ģimenēm saskaņā ar šā pakta noteikumiem;”.